

Шульга Л.А.,
студ. гр. ОАМ-081,
Чернігівський державний технологічний університет.
Науковий керівник - Іванова Л.Б.,
к.е.н., доцент

АНАЛІЗ СТАНУ ТА ВИТРАТНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ (НА ПРИКЛАДІ ПІДПРИЄМСТВА В ЧЕРНІГІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ)

Сільськогосподарська галузь відіграє важливу роль в забезпеченні населення продуктами харчування. Сільськогосподарське виробництво являється основою ефективного розвитку України. Згідно з офіційною статистикою чистий прибуток сільськогосподарських підприємств склав у 2011 році майже 40% від загального чистого прибутку у реальному секторі економіки.

Не дивлячись на те, що у секторі сільського господарства у 2012 році 89% підприємств країни є прибутковими (прибуток дорівнює 79,5 млн. грн.) [2], в даній сфері спостерігається ряд невирішених проблем. Обсяг виробництва продукції рослинництва порівняно з відповідним періодом 2011 року, знизився до 90,9% (у т.ч. у сільськогосподарських підприємствах - 81,9%, у господарствах населення - 99,1%). При чому, спостерігається зменшення зернобобових культур на 25,6%. Загальні вартісні показники випуску продукції тваринництва у 2012 році залишились на рівні попереднього року в основному за рахунок збільшення цін.

Низька конкурентоспроможність вітчизняної сільськогосподарської продукції, зокрема тваринництва, на світовому ринку спричинена зовнішніми та внутрішніми факторами. До зовнішніх факторів відноситься: аграрна політика держави, недостатнє фінансування сільськогосподарських підприємств, недоліки у кредитуванні. Аналіз кредитних правовідносин свідчить, що комерційними банками не враховується специфіка сезонності сільського виробництва [1]. Серед зовнішніх факторів можна виділити недосконалу систему оподаткування аграрного сектору. Це має прояв у частих змінах і доповненнях до нормативно-правових актів податкового законодавства, що істотно ускладнює діяльність сільськогосподарських товаровиробників. Прийняття Податкового кодексу хоч і принесло позитивні зрушення, однак остаточно не вирішило проблеми щодо удосконалення аграрного сектору. Внутрішні фактори характеризуються недостатністю обігових коштів, високою собівартістю, низьким рівнем матеріально-технічного забезпечення.

У виробничій структурі Чернігівській області сільськогосподарська продукція відіграє основну роль. Результати аграрного сектору у порівнянні з минулим роком поліпшились за рахунок того, що у 2012 році Чернігівщина отримала найвищий за всю історію області урожай зернових культур – понад 2,8 млн. тонн [3]. Але нестабільною залишається ситуація у тваринництві. У порівнянні з минулим роком поголів'я ВРХ скоротилось на 404 тис. (95,4%), у тому числі на 115 тис. зменшено молочне стадо корів, кількість якого на початок року складала 3181 тис. гол. Це, в основному, пояснюється високою витратністю виробництва, що в свою чергу зумовлює помітне зниження самозабезпеченості продуктами населення, а в цілому, зростання імпорту основних продуктів харчування в продовольчому балансі країни.

Трансформаційні процеси в аграрному секторі економіки зумовлюють ряд необхідних перетворень для забезпечення конкурентоспроможності продукції сільського господарства. Насамперед ці перетворення торкаються технічного переоснащення сільськогосподарських підприємств та шляхів їх фінансового забезпечення. Аналіз одного з Чернігівських приватних сільськогосподарських підприємств (надалі ПСП ім. Довженка) показує - поки що не вдалося досягти стійкого

зростання сільськогосподарського виробництва. Основними причинами низьких результатів діяльності є: недостатність обігових коштів для купівлі високоякісного насіння, мінеральних добрив, засобів захисту рослин і тварин, пального; низький технічний стан підприємства. В основному вся робоча техніка залишилась ще з радянських часів і потребує значних коштів для підтримання її робочого стану, наприклад, рівень забезпечення ПСП ім. Довженка тракторами, комбайнами становить 40-45 % потреби. Понад 90 % технічних засобів потребують негайної заміни внаслідок їх зношеності. Внаслідок цих причин ПСП ім. Довженка втрачає великі обсяги врожаю.

Як і в інших регіонах України, тваринництво є менш розвинутим та збитковим напрямом у діяльності підприємства. Зменшення поголів'я зумовлено низькою закупівельною ціною на м'ясо у живій вазі. Наприклад, якщо порівнювати з провідними країнами Європи, в яких 1 кг м'яса коштує від 35 грн. і вище, то ПСП ім. Довженка реалізує його посередницьким закупівельним підприємствам за 14-20 грн. за 1 кг. Показник валового надою молока теж знижується. Утримання однієї дійної корови обходиться від 12 до 14 тис. грн. на рік. При середніх надоях у Чернігівщині, які складають, 4 тис. кг, собівартість молока становить від 3 грн. та вище. В нашому випадку підприємство реалізує молоко за 2,8 грн. за 1 кг і тому, звісно, отримує збитки.

На даний час, враховуючи проблеми у тваринництві, підприємство спеціалізується в основному на виробництві продукції рослинництва. У звітному році підвищення цін на зернові культури на 20% і збільшення площі сільськогосподарських угідь на 25% у порівнянні з 2011 роком, сприятливі кліматичні умови забезпечили позитивні зрушення в економіці підприємства.

Більш ретельний аналіз собівартості сільськогосподарської продукції показує, що необхідно знижувати витрати на їх виробництво. Особливу увагу слід приділяти матеріальним витратам. Великі грошові кошти підприємство виділяє на закупку дешевих та малоефективних засобів захисту рослин, в той час, як потрібно використовувати достатню кількість відповідних добрив – мінеральних та органічних, які є дієвим засобом збереження родючості ґрунтів, боротьби з хворобами та шкідниками рослин, бур'янами.

Також велику частку в витратах підприємства займають інші витрати, включаючи плату за оренду земельних паїв. Через нестабільну ситуацію на підприємстві, несвоєчасне виконання договірних зобов'язань, власники земельних ділянок (паїв) не прагнуть передавати землю в оренду на тривалий термін. У теперішній час договори оренди укладені переважно на короткий термін, що в свою чергу є негативним фактором в організації стабільного виробництва, зростанні його економічної ефективності, сталого землекористування та підвищення родючості ґрунтів.

На даному етапі функціонування орендних земельних відносин першочергову увагу треба зосередити на дотриманні даним підприємством договірних зобов'язань стосовно нарахування та виплати орендної плати. З одного боку це сформує надійні економічні відносини партнерства, з другого боку дозволить підприємству знизити витрати на утримання земельних угідь.

Література

1. Баран С.І. *Методи підвищення ефективності інноваційної діяльності в аграрному секторі* / С.І. Баран // *Науковий вісник НЛТУ України* – 2009. №19 — С.135-140.
2. *Державний статистичний збірник України: Україна у цифрах, Київ, 2012* [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://library.oseu.edu.ua/docs/Ukraine%20u%20cifrah%20-%202011.pdf>.
3. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: http://chadm.cg.gov.ua/index.php?id=2765&tp=1&pg=single_page.php.
4. *Фінансова та статистична звітність ПСП ім. Довженка (2010-2012 роки).*